

SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY, INC.
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА
302-304 WEST 13TH STREET, NEW YORK 14, N.Y.

PAPERS ДОПОВІДІ

Ч.
№ 25

Проф. Микола Остап'як

СИНТЕЗА НАУКОВОЇ ПРАЦІ ПРОФЕСОРА Д-РА
ВОЛОДИМИРА БРИГІДЕРА

* * *

Prof. Mykola Ostapiak

THE SYNTHESIS OF PROF. VOLODYMYR BRYGIDER'S
SCIENTIFIC WORK

**
*

Shevchenko Scientific Society

New York, N. Y.

1968

Редактор
Проф. Д-р Едвард Жарський

This paper may be reproduced,
provided the source is cited.

**
*

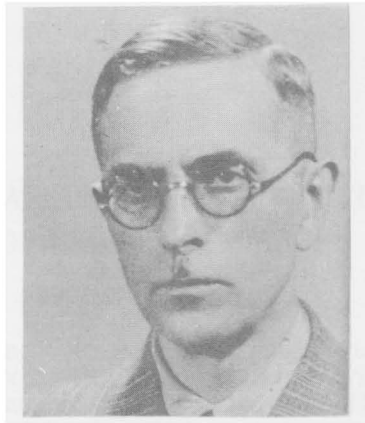
Ціна \$0.70

МИКОЛА ОСТАП'ЯК

СИНТЕЗА НАУКОВОЇ ПРАЦІ ПРОФЕСОРА Д-РА
ВОЛОДИМИРА БРИГІДЕРА

diasporiana.org.ua

*Проф. Д-р. Володимир Бригідер, народжений 1889 р.
в селі Демиче в Західній Україні, помер 1952 року
в Торонті в Канаді*

ЖИТТЄПІС ПРОФ. Д-РА ВОЛОДИМИРА БРИГІДЕРА

Сл. п. Проф. Д-р Володимир Бригідер присвятив велику частину життя дослідженню природи і передав своє знання молодому українському поколінню.

Гімназію і університет закінчив у Львові, де студіював у Зоологічному Інституті проф. Ю. Нусбавма та в Інституті порівняльної анатомії проф. Кветневського. Морську фауну вивчив на курсі біологічної станції в Трієсті. У 1920 р. промувався на доктора філософії на основі дисертації "Про мікроскопічну будову слинових залоз у голозябрових м'якунів", написаної німецькою мовою.

Навчав на воєнних курсах української гімназії у Відні, а після повороту в українській гімназії, реальній школі, дівочій учительській семінарії СС. Василянок у Станиславові. У 1940 р. покликано його на професора зоології і порівняльної анатомії в університеті ім. І. Франка та в Педагогічному Інституті у Львові. У 1942 р. був найменованим професором зоології й генетики у Медичному Інституті та директором Зоологічного Інституту у Львові. Як учитель і професор застосовував лабораторійно-досвідну методу, унаочнення й замилювання до природи.

На еміграції працював у Відні як дослідник в Історично-природничому Музеї, а від 1948 р. до смерті в ентомологічній лабораторії Торонтонського Університету. Залишив одинадцять друкованих і дев'ять рукописних праць та численні фахові статті.

У 1932 р. досягнув почесної дійсного члена Наукового Т-ва ім. Шевченка і працював у фізіографічній та заповідниковій комісії, а в КНТШ був заступником голови.

СИНТЕЗА НАУКОВОЇ ПРАЦІ ПРОФЕСОРА Д-РА ВОЛОДИМИРА БРИГІДЕРА

МИКОЛА ОСТАП'ЯК

Велике знання свого предмету, обдарованість досліджувати, вмілий підхід до наукових проблем та великий дар будити зацікавлення в інших — це прикмети, що визначували проф. д-рові В. Бригідерові місце університетського професора вже здавна, — а не аж у 1940 р., — становище дослідника та керівника біологічних дослідів.

Та проте на шляху до цього становища була велика перепона, а саме його хрустально чисте українство. Довгі роки працював він як зразковий учитель у середніх школах і тільки у вільних хвиликах від свого основного зайняття вдавався до праці дослідницької. Отже працював науково в різних умовах, у більше або менше сприятливих для цього обставинах, не зважаючи на умови праці, чив гімназійному природописному кабінеті, чи у великій університетській лабораторії. Його праця була завжди надзвичайно дбайливо виконувана, публікація про неї завжди була речова, сконцентрована, без зайвого розводнення, а висновки завжди узасаднені. Проф. Бригідер написав понад 20 праць, з яких частина, на жаль, не друкowana; між ними добре опрацьований підручник зоології для гімназії. Як дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові друкував свої праці також у його Записках. У працях уживав української, німецької, англійської та польської мов. Вистачає розглянути тільки кілька з них, щоб виказати, що сказані про нього слова не є ніяким перебільшенням.

В часі університетських студій цікавився спеціальною ділянкою зоології, а саме анатомією, історією розвитку та біологією морської фауни. Університетські студії закінчив у 1911 р., відбувши в 1910 р. біологічний курс в зоологічній станції в Триєсті, де, власне, мав змогу заізнатися ближче із згаданою ділянкою зоології. Пізніше у Львівському університеті спеціалізувався в Інституті Зоології і Порівняльній Анатомії в мікроскопній анатомії м'якунів (Mollusca). З тих часів походить його спеціальна праця в німецькій мові п.н. "Мікроскопна будова слинових залоз у нагозябрових м'якунів" (" Ueber den mikroskopischen Bau der Speicheldruesen bei den Nudibranchiata. Zeitschrift fuer Wissenschaftliche Zoologie. Leipzig — Berlin 1914). Року 1920-го промувався на доктора філософії і після того працював далше як гімназійний учитель, не залишаючи при цьому дослідницької праці над м'якунами та іншими біологічними проблемами. У висліді цих дослідів появилася 1933. р. у збірнику Математично-Природничо-Лікарської Секції НТШ у Львові

його публікація п. з. "Мікроскопна будова слинових залоз у *Polycera Quadrilatera* на тлі відносин у цілій групі нагозязбрових (*Nudibranchia*) із заміткою: З природописного кабінету III державної гімназії математично-природописного типу в Станиславові. Праця написана в українській мові з докладним зведенням у німецькій мові.

Результати його дальших досліджень мікроскопової будови залоз у м'якунів опубліковані в англійській мові п. з. *The Skin glands of the Opisthobranchia Mollusca*, — *Proceedings*, 1955. Математично-природописно-лікарська Секція НТШ в Нью-Йорку.

Наукові публікації проф. д-ра Володимира Бригідера про результати його дослідів над мікроскоповою будовою залоз у м'якунів виявляють велику проникливість дослідника та точність в опрацюванні проблеми. Публікація з 1914 р. про слинові залози в нагозязбрових являється спеціальною науковою публікацією, що вказує точне й докладне опрацювання згаданої пробл. На це вказує між іншими факт, що, крім д-ра Бригідера, слинові залози в того самого представника м'якунів, а саме *Spurilla neapolitana* описують два інші дослідники — італієць Trinchese і француз Hennequy. Ці обидва дослідники описують у цієї тварини тільки слинові залози усної рурки, вважаючи їх тільки єдиними слиновими залозами цього м'якуна.*

Тим часом д-р Бригідер відкрив у *Spurilla neapolitana* ще й другу пару слинових залоз, а саме горляно-слинові залози, для яких у своїй німецькій публікації устійнив назву *Pharyngealdruesen* і помістив їхній докладний опис з двома ілюстраціями в своїй публікації.

Замітне при цьому ще и те, що публікація Hennequy-я появилася в десять літ після публікації д-ра Бригідера.

Наукова розвідка про *Polycer*-у то продовження й доповнення попередньої розвідки. Ця праця охоплює тільки одну форму. В ній д-р Бригідер подає обширніше доповнення до попередніх інформацій з точним описом гістологічної будови слинових залоз, їх секретійних функцій тощо. Дослідницький хист проф. Бригідера проявляється також і в наступній публікації про мікроскопну будову шкіряних залоз групи м'якунів *Opisthobranchia*.

Спеціальних докладних праць немає на цю тему. Є тільки неповні інформації з 1912 р., опубліковані німецькою мовою п. з. *Die Hautdruesen bei den Cephalaspidea*, якої авторкою є Regina Stermer.

В цій публікації поміщено результати дослідів над однією тільки групою м'якунів, яку опрацювала згадана авторка в Інституті Зоології і Анатомії Порівняльної Львівського Університету. Однак дослідниця Штермер передчасно померла й не докінчила своїх дослідів. В цьому випадку метою проф. Бригідера було прослідити якнайбільше число залоз різних груп цього ряду м'якунів, пізнати їхню гістологію і таким чином створити ширшу наукову базу для правильної класифікації залоз.

*L.F. Hennequy. Contribution a l'histologie des Nudibranches.

Trinchese. S. Anatomia e fisiologia della *Spurilla neapolitana*.

Дивний, але дійсний це факт, що спеціальна мікроскопна праця над залозами цього ряду м'якунів (*Opisthobranchia*) була проведена тільки в Інституті Зоології і Анатомії Порівняльної Львівського Університету, де д-р Бригідер працював ще як молодий дослідник, а пізніше під час другої світової війни був його директором. Прослідивши деяке число залоз різних груп цього ряду м'якунів, д-р Бригідер вирізнив шість форм залоз, при чому вважає деякі з них за посередні форми між одна та мноноклітинними і тому висловлює думку про конечність гістологічної рекласифікації залоз. Ці дослідження д-ра Бригідера кидають особливо багато світла на загально-гістологічну проблему переведення нової класифікації залоз.

Проф. д-р Бригідер не замикався тільки в цій своїй спеціальності. Між численними проблемами біології він цікавився також біологічним спадкуванням різних ознак організму. Цим питанням, як відомо, займається окрема галузь біології, генетика. З цієї галузі він написав розвідку п.з. "Права Менделя у чоловіка та їх важність для медицини" (Лікарський Вісник, 1920. р.). Рік її опублікування показує, що цим питанням д-р Бригідер цікавився вчасно. Це зацікавлення генетикою не послаблював ніколи. В р.р. 1941-1944 як професор Медичного Інституту у Львові викладав генетику. Відкриті Григором Менделем права спадковості стали фундаментом генетики. Ця галузь науки посьогодні найбільше контроверсійна між советським сходом та вченими вільного світу. У советах признавати будь-яке значення законам Менделя – рівнозначне з виступом проти комуністичної ідеології. Д-ра Бригідера як визначного біолога большевики покликали в травні 1940 р. на становище професора зоології і порівняльної анатомії у Львівському університеті. Це були часи, коли біологів-генетиків, що спиралися в своїй праці на права Менделя та взагалі на принципах генетики, здобутих наукою впродовж десятків років, переслідувано безоглядно. За принципи Менделя, Вайсмана, Моргана та інших на кілька літ перед війною большевики закрили Медично-генетичний Інститут, в якому працювали визначні біологи та біля двісті лікарів, а директором Інституту, Левіт, зник без сліду, хоч за свій менделізм покався. У 1940. р. заслано на Сибір вченого світової слави, Вавилова, якого покликав ще Ленін на становище президента Академії Аграрних наук. На місце "буржуазної генетики" совети створили советську доктрину "мічуринізму", яку на наказ партії розробив Трохим Лисенко.

Добре відомий визначний біолог і к. голова ЮНЕСКО, Юліян Гакслі у своїй великій публікації (*East-West Heredity* by J. Huxley), пишучи про той затиск та про незавидну долю генетиків у тому часі в СРСР, називає цей мічуринізм, спертий не на науковій базі, але на ідеологічному підкладі, нечуванним спотворенням науки, яким вільний науковий світ був потрясений. Таким чином втиснено цілком тоді наукову працю біологів-генетиків у партійні рамки, як це, зрештою, зроблено там з усією інтелектуальною творчістю. Проф. д-р Бригідер, хоч дуже добрий знавець також і цієї галузі науки, біології-генетики, не міг її викладати в університеті в советській дійсності; викладав її, аж по відході большевиків, у Медичному Інституті у Львові. Коли ж большевики в 1944. році

стали підходити до Західної України, проф. Бригідер рішив разом з родиною вибрати долю скитальця-емігранта. На еміграції у Відні він через декілька місяців учив в українській приватній гімназії і рівночасно працював в Історично-природничому Музеї у відділі антропології. На цьому місці був зайнятий до лютого 1948 р., коли переселився до Канади. В році 1948. д-р Атвуд, проф. університету в Торонті запропонував професорові Бригідерові дослідну працю над розв'язкою біологічного питання, а саме: В якій ембріональній стадії яєчка неодипріону перебувають зимову діяпавзу. Всі види неодипріонів складають яєчка в шпильках хвойних дерев. Вияснення цього питання має не тільки наукове значення для ембріології, але воно допоможе провадити успішну боротьбу з тими шкідниками. Для своєї дослідної праці проф. Бригідер дістав окрему лабораторію в ентомологічному відділі зоологічного департаменту при університеті в Торонті. Впродовж розмірно недовгого часу професор Бригідер прослідив зимову ембріональну стадію трьох видів шкідників хвойних лісів, а саме: *Neodiprion selifer*, *Neodiprion nanulus*, *Neodiprion banksianae*. Результати своїх дослідів він опублікував англ. мовою в Канадійському журналі зоології за квітень 1952 р. п.з. In what embryonic stage do the eggs of *Neodiprion* enter the winter diapause?

Ця праця вимагала великого дослідницького досвіду, доброго знання мікроскопічної техніки, а особливо прецизного виготовлення препаратів для мікроскопічних розслів та вмілого барвлення тих препаратів. Роблення прорізів яєчка належить до винятково трудних процедур, а то з огляду на твердість шпильки хвойних дерев та крихкість яєчка. Треба було робити тисячі прорізів, щоб врешті дістати відповідний для мікроскопу проріз. Проте, при всіх цих труднощах проф. Бригідер отримав дуже виразний мікроскопний образ з усіма вирізненими елементами ембріона, що добре унаочнено в десятих образах, долучених до його публікації. Ці результати дослідів д-ра Бригідера, досягнені при великих труднощах, що лучаться з того роду дослідами, творять великий вклад в ембріологію комах. Передчасна смерть цього талановитого дослідника припинила його дальші дослідження, які мали виявити інші стадії розвитку ембріонів, що є конечне для успішної боротьби з ними.

Наукові праці проф. д-ра В. Бригідера для здійснення вимог охорони природи в Західній Україні

Одною з територій України, де ще досить багато збереглося останків колишньої буйної природи, є Станиславівщина (тепер Івано-Франківщина). За різноманітністю краси природи та її багатством Станиславівщина є одною з найкращих і найбільше мальовничих територій України. Багата вона на різні види живої природи, а особливо на реліктові та ендемічні рослини. Одначе мальовничість території змінюється з розвитком рільного господарства та розбудовою людських осель, при чому у великій мірі загибає первісна природа. З буйного життя рослин зостаються тільки залишки. З непрохідних колишніх пралісів на Підкарпатті

ліго, що пізніше стала власністю Ромашканів. Біля в'їздових воріт цих забудовань кінчиться згадана алея.

З природничого, чи пак з природничо-охоронного становища ніхто ніколи цією алеєю не цікавився. Д-р Бригідер розслідував її минуле та ґрунтовно простудіював біологічний процес старіння цих 250-літніх лип, а що найважливіше, ствердив фактори, які той процес прискішують. Через надто високий рівень нашрутування вулиці присипано дерева вище кореневої шиї, а це одна з причин, через яку дерево не може розвиватися. Спираючися на наукових даних, він подав у своїй публікації вказівки для сповільнення процесу старіння та збереження пам'яток природи якнайдовше при житті, бо вони є воднораз прикрасою міського краєвиду і місцем проходу населення. В часі досліджування алеї, тобто на початку 1930-х років начислювано там 96 дерев, з того 59 первісних та решту молодших. Д-р Бригідер означив ці дерева як одну породу дрібнолистої липи (*Tilia cordata*).

Як бачимо, проф. Бригідер у своїй дослідницькій праці не обмежувався тільки своєю спеціальністю. Ідея охорони природи, та особливо природи рідної землі, була сильним стимулом для його досліджень у терені поза стінами лабораторії. Справі збереження первісної природи землі проф. Бригідер присвятив дуже багато уваги та дослідницької праці. На західно-українських землях є багато цікавих та цінних об'єктів природи, які треба зберігати від знищення, чи від цілковитої загибелі.

Ідея охорони природи здійснюється через творення парків, заповідників - резерватів чи, врешті, поодинокі об'єкти беруться під захист як пам'ятки природи. Про охорону цих вартісних і гідних збереження об'єктів дбає звичайно державна установа або приватні громадські об'єднання. На західно-українських землях такою установою була Заповідникова Комісія при НТШ у Львові, заснована в червні 1934 р. На території Польщі була створена Державна Рада Охорони Природи Польщі. Професор Бригідер був членом згаданої української установи, а крім того, був довголітнім делегатом від Держ. Ради Охорони Природи на територію Станіславівщини.

Об'єкти природи визнаються гідними збереження із становищ наукового, естетичного, а дуже часто з мотивів національно-патріотичних. Зрозуміло, що в умовах української державности охорона природи на наших землях мала б цілком інший характер.

Д-р Бригідер своїми дослідками виявляв науково цінні та рідкісні компоненти природи Галицької Землі та добре обґрунтував у своїх публікаціях konieczність їхнього збереження.

Досліджуючи сточище Дністра, він відкрив становище водяного горіха (або водяної рогульки *Tigra natans*) коло Дубовець над Дністром у Станіславівщині. Ця водна рослина творить часто агрегації (скупчення) в старих меандрах (закрутах) Дністра. Найхарактеристичнішою ознакою цієї рослини є її овоч у вигляді великого горіха, з якого виростають чотири ріжки, яким рослина завдячує свою назву. Ця гарна й цікава рослина поволі зникає з нашої фльори. Проф. Бригідер, описуючи її морфологію, біологію та розміщення у праці п.з. "Рогулька водяна в околиці

Дубовець над Дністром", висуває постулат її охорони та створення з тих дністрових охаб (озерець), де вона має найкращі умови розвитку резервату. Державна Рада Охорони Природи пильно стежила за того роду літературою і з уряду свого була покликана до розглянення в ній заторкнених проблем. Саме розвідка д-ра Бригідера про рогульку була знаменито обґрунтована науково для здійснення охорони цієї рослини.

Між численними й цінними об'єктами первісної природи, що пропали на наших землях під плугом, знайшлися також численні останки степу. Запропашення цих останків особливо тоді легке, коли вони не виявлені наукою. Цій проблемі професор Бригідер присвятив особливо багато часу й наполегливої праці. Його досліді виявили останки степової фльори на горі "Виноград", а властиво узбіччя опільської горбовини, що досить круто спадає в наддністрянську долину, а радше в її лівобічну відногу, якою вливається в Дністер Гнила Липа. Серед тамошнього населення живе переказ, що в давнину ця гора була вкрита винницями галицьких князів. (Вона віддалена від княжого Галича всього кілька кілометрів). Купці, що приїздили по вино з далеких околиць України, залишали з сіном для своєї худоби насіння степових рослин, які там таким чином розвелися. Таким способом селяни пояснюють собі появу різної від оточення рослинності на "Винограді". Зелах цієї гори селяни признають лікувальну силу. Дехто з селян плекав з успіхом там виноград і за Польщі. Гора в часах досліджень була здебільша заорана, а частинно використовувана на пасовище. Збереглася тільки біля десяти-моргова степова оаза, що була власністю укр. катол. парохії в Тустані. Цей розмірно невеликий простір має багатющу й цікаву фльору. Професор Бригідер прослідив ґрунтовно рослинні компоненти гори, що характеризують її як гідний збереження останок степу. З визначених нашим дослідником порід відмічені представники степової подільської форми:

Віхалка галузиста	<i>Anthericum raniosum</i>
Чемериця чорна	<i>Veratrum nigrum</i>
Півник, або коситень травистий	<i>Iris graminea</i>
Овес мохнатий, або вівсюнець	<i>Avena pubescens</i>
Тонконіг, або килець стрункий	<i>Koeleria gracilis</i>
Гвоздик картузійський	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Горицвіт весняний	<i>Adonis vernalis</i>
Праліска велика	<i>Pulsatilla grandis</i>
Льон жовтий	<i>Linum flavum</i>
Гадючник	<i>Filipendula hexapetala</i>
Перелет	<i>Anthyllis kernerii</i>
Горошок угорський	<i>Lathyrus pannonicus</i>
Зіновать українська	<i>Cytisus ruthenicus</i>
Еспарцет сійний	<i>Onobrychis vicii folia</i>
Пазмій, або краснокорінь	<i>Echium rubrum</i>
Миколайчик, або будячок синій	<i>Eryngium planum</i>
Вероніка колосиста	<i>Veronica spicata</i>
Суховершки великоцвіті	<i>Brunella grandiflora</i>

Шавлія кільчата, або васильки-лопушки	<i>Salvia verticillata</i>
Шавлія лучна, або васильки самосійні	<i>Salvia pratensis</i>
Ластовець звичайний	<i>Vincetoxicum officinale</i>
Наголоватки, або волошки-труслин	<i>Centaurea scabiosa</i>
Волошка барвна	<i>Centaurea axillaris</i>
Деревій угорський	<i>Achillea pannonica</i>
Зміячка пурпурова	<i>Scoreonera purpurea</i>
Козелець східній	<i>Tragopogon orientalis</i>

Професор Бригідер визначив багато інших порід, що входять у фльористичний склад гори. Тут подано тільки найбільше характеристичних представників степу. У своїй праці п. з. "Гора Виноград" на Опіллі як гідний збереження останок степової природи (праця не вийшла друком через війну 1939-45), висловлюючи думку про konieczність створення з цієї гори степового резервату, уважає, що найвідповіднішим способом для цього є зберегти її перед заоранням і випасом для худоби та залишити її сіножаттю. Сінокіс – це konieczна в цьому випадку умова збереження степової формації перед перевагою лісових компонентів, які також входять у фльористичний склад гори. Численні екскурсії дослідника в цей простір, дуже докладний огляд його і наполеглива праця над ідентифікуванням, себто визначенням гатункової приналежності численних рослин цієї гори та виявлення її степових елементів – це все створило надзвичайно добре обґрунтовані наукові основи для реалізації прекрасного задуму дослідника охорони від певної загибелі на цьому куску Галицької Землі решток рослинності нашого колишнього степу.

Польська влада не цікавилася охороною пам'яток природи, з якими зв'язане минуле нашого народу. Доказом цього може бути печерний монастирець в селі Розгірче на Бойківщині. (Проф. д-р В. Бригідер: "Василіянський монастирець в Розгірчі, як гідна збереження пам'ятка." Логос, січень – березень 1951 р.). Серед прекрасної лісової природи при стежці стоїть величезна скеля карпатського пісковика. В ній викуто людською рукою дві печери, одну над другою. До них ведуть широкі двері, а їх нутро роз'яснюють вікна. Внутрі печер є кам'яні лігва колишніх житців. В історії видання Тиктора є здогад про те, що там могли жити люди кам'яної доби. Д-р Бригідер уважає цей здогад за правдоподібний тільки в такому випадку, коли в цьому кам'яному бовдурі була вже попередньо вижолоблена ерозійними силами порожнина, бо людині кам'яної доби з її примітивними знаряддями непосильна була така тяжка праця. Пізніші історичні дані стверджують, що печери були колись заселені монахинями чину св. Василія Великого (Документи перемиської дієцезії з р. 1761.).

Викутий у скелі монастирець, ця цінна природничо-історична пам'ятка не була визнана Держ. Радою Охорони Природи як пам'ятка природи, і тому цей монастирець не стояв під охороною влади. Проф. Бригідер у квітні 1935 р. на з'їзді українських природників і лікарів у рефераті п. з. "Наші найближчі й найактуальніші завдання в ділянці охоро-

ни природи українських земель під Польщею" висловив між іншим думку викупу українською церковною владою цієї гарної й цінної пам'ятки природи та історії з частиною довколишнього лісу від польського поміщика і створення там заповідника. Одначе ця думка була трудна до виконання, бо саме в тому часі поляки почали повністю реалізувати своє шовіністичне гасло: "Ані п'яді землі в українські руки." Благородна думка проф. Бригідера зберегти пам'ятку природи, а водночас свідка нашого минулого для наших майбутніх поколінь є ще одним свідченням про те, які завдання цей наш науковець -біолог включав у сферу своєї дослідницької праці.

При закінченні статті треба зробити зауваження, що вона не охоплює повністю наукової діяльності проф. Бригідера. Розглянено коротко в ній тільки ті його публікації, які найкраще характеризують його як науковця, дослідника. Всі вони говорять про його талановитість, солідність, дбайливість та наполегливість у праці на науковому полі. Професор д-р Бригідер – це повноцінна українська людина. Він умів працювати для науки та вмів нею зацікавити інших. На особливе підкреслення заслуговує його дослідницька праця для збереження решток буйної української природи та її краси. Про зразкову його педагогічну працю та про його корисну для суспільства участь у громадському житті декілька авторів писали в часописах.

Проф. д-р В. Бригідер – це кристалево-чистого характеру громадянин-науковець, якому завжди в житті й праці присвічувала ідея світлої майбутності й краси його Батьківщини. Таким він був і таким залишився в пам'яті всіх, хто його знав. Такою залишилася пам'ять про Нього і в Його учнів, між якими перед 45 роками мав щастя бути й автор цих рядків.

* * *

На цьому місці складаю щире подяку В.П. Пані Бригідеровій Іванні Достойній Дружині сл. п. Професора за ласкаву ввічливість прислання відповідних публікацій, потрібних для цього скромного нариса в пошану Професора.

ISSUES OF "PAPERS" PUBLISHED:

1. **Bohachevsky Daniel, J. U. Dr.:** Problems of Ukrainian Learning Abroad. (In Ukrainian)
Lew Vasyl, Ph. D., Prof.: Folklore in the Almanac "Rusalka Dnistrova" (In Ukrainian). (1958)
2. **Ostapiak Mykola, Prof.:** Isolating the Virus of Asian Influenza from Samples of Gargling the Throat and Autopsy Material (In Ukrainian). (1958)
3. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** The Impact of the "Sputnik" on the English Language of the U.S.A. (1958)
4. **Bohachevsky Daniel, J. U. Dr.:** The Ideological Fundamentals of "The November Awakening" (In Ukrainian). (1959)
5. **Jaszczun Vasyl, Ph. D.:** Religious and Moral-Ethical Tenets of Taras Shevchenko (In Ukrainian). (1959)
6. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** J.S.C. De Radius, an Unknown Forerunner of Comparative Slavic Literature. (1959)
7. **Nazarko Ireneus, OSBM, Ph. D.:** Metropolitan Julian Sas-Kuilovsky (1826—1900). (1959)
8. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** Shevchenko and the Jews. (1959)
9. **Mackiw Theodore, Ph. D., Prof.:** Mazepa (1632-1709) in Contemporary German Sources. (1959)
10. **Vytanovych Illja, Ph. D., Prof.:** Social and Economic Tendencies in State Policies of Ivan Mazepa (In Ukrainian). (1959)
11. **Luciw Luke, Ph. D.:** Academician Prof. Stephen Smal-Stockyj (In Ukrainian)
Wozniak Michael, Acad., Prof.: Stephen Smal-Stockyj and Franko (In Ukrainian). 1959)
12. **Manning Clarence A., Ph. D., Prof.:** The Role of Mazepa in Eastern Europe. (1960)
13. **Kamenetsky Ihor, Ph.D.:** Origins of the New British Imperialism. (1960)
14. **Krawciw Bohdan:** Fedkovych in the Latest Literary Publications (In Ukrainian). (1961)
15. **Pavlovych Petro:** The Shevchenko Heritage and M. Kotsiubynsky (In Ukrainian). 1961)
16. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** Discrimination and Bias in Two UNESCO Publications (1961)

17. **Pap Michael S., Ph. D., Prof.:** Ukraine's Struggle for Sovereignty, 1917-1918. (1961)
18. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** The Hetman Mazepa Traditions of the Ukrainian National Government of 1917-23. (In Ukrainian). (1961)
19. **Lysiak Roman, M.D.:** Role of Non-Tyroxive Protein-Bound Iodine in Idiopathic Erythema Multiforme. (1961)
20. **Kovaliuk Jeanette-Yaroslava, B.A.:** Shevchenko and Pan-Slavic Ideas. (1962)
21. **Holiat Roman S., Dr.:** Short History of the Ukrainian Free University (1964)
22. **Sokolysbyn Alexander, Dr.:** The Appearance of the Apostol and the Primer 390 Years Ago in Lviv — Western Ukraine (In Ukrainian). (1964).
23. **Collection of Papers, honoring Prof. C. A. Manning** (1964).
24. **Smal-Stocki Roman, Ph. D., Prof.:** Beginning of Fight for Rebirth of Ukrainian Statehood. (1967).

З А Я В А

*До видання цієї публікації причинилися своїми пожертвами колишні
учні сл. п. проф. д-ра Володимира Бригідера, а саме:*

Д-р Іван Макаревич з Нью Йорку – 30 доларів,

Д-р Лев Обушкевич з Дітройту – 25 доларів,

*По 20 доларів зложили: Д-р Михайло Гук з Мавнтенсайд, Н.Дж.,
д-р Роман Кисілевський з Блумфілду, Н. Дж., д-р Володимир Когутяк
з Ютики, Н. Й., д-р Богдан Олесницький з Ірвінгтону, Н. Дж., д-р Воло-
димир Пасічняк з Данкерк, Н.Й., д-р Климентій Габданк-Рогозинський
з Нью Йорку.*